

За наукові КАДРИ

Орган партбюро, ректорату, комітету ЛКСМУ та профкому
Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова

№ 5 (632).
ЧЕТВЕР,
18
ЛЮТОГО
1960 року

Ціна 20 коп.

п-861832

У РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ, НАУКИ И КУЛЬТУРИ
ВИДАТНУ РОЛЬ ВІДІГРАЄ РАДЯНСЬКА ІНТЕЛІГЕНЦІЯ.
СВІДОМІ СВОГО ВИСОКОГО ПОКЛИКАННЯ, НАШІ ВЧЕ-
НІ, ІНЖЕНЕРИ, ТЕХНІКИ, АГРОНОМИ, ЛІКАРІ, ВЧИТЕ-
ЛІ, ПРАЦІВНИКИ ЛІТЕРАТУРИ И МИСТЕЦТВА РАЗОМ З
УСІМА ТРУДЯЩИМИ РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ НЕВТОМ-
НО ПРАЦЮЮТЬ НАД ВИКОНАННЯМ ГРАНДІОЗНИХ НА-
КРЕСЛЕНЬ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ».

(Із звітної доповіді тов. М. В. Підгорного XXI з'їздові КП України).

До підсумків екзаменаційної сесії

Під час екзаменаційної сесії студенти фізико-математичного факультету виявили в основному добрі знання основ наук. 54 студенти склали всі екзаменати на «відмінно», 113 — на «відмінно» та «добре». Серед кращих можна назвати сталінських стипендіатів В. Варганова (V курс) і Г. Куліша (IV курс), відмінників М. Долгушина, О. Зорич, О. Лешук, В. Дітчука, С. Коровицького, Л. Власенко, Т. Копицького, Л. Мельничук, І. Сігала, В. Андрієнко, С. Шклярєнко (V курс), Г. Салістру, Е. Скупську, Л. Лопатинську, Ю. Сичова, І. Федчину, Д. Островухова (IV курс), А. Зуркову, З. Заблоцьку, З. Зусмановича, І. Каца, І. Поплавського, Є. Смулянського (III курс), В. Олійника, Л. Ангелову, В. Генрінович, С. Федорович, Г. Травкіну, Н. Морозовську (II курс), О. Фролову, М. Гончарука, Ю. Ейдельмана, Т. Сулятицьку, В. Львова, Т. Єфіменко (I курс).

Проте значна частина студентів не змогла скласти всіх екзаменів. І це сталося, не дивлячись на те, що протягом всього першого семестру деканат, рада факультету, партбюро, профбюро і комсомольські організації, весь викладацький склад проводили значну політико-виховну роботу, спрямовану на поліпшення навчання студентів.

Найбільше нестигаючих студентів на I курсі. Тимчасом питання про роботу з першокурсниками детально вивчалось спеціальною комісією під керівництвом доцента Г. Л. Міхневича, розглядалось на раді факультету. Було схвалено конкретні заходи, спрямовані на покращення організації самостійної роботи студентів та забезпечення вчасної і старанної підготовки до заліків та екзаменів. Всі кафедри і викладачі приділяли значну увагу питанням підвищення якості лекцій, практичних, семінарських та лабораторних занять, допомагали студентам виробляти навички самостійної роботи.

В порядку підготовки до зимової екзаменаційної сесії та контролю за ходом самостійної роботи студентів своєчасно були проведені колоквіуми, організовано консультації для студентів всіх курсів.

Питання підготовки до екзаменаційної сесії розглядалось на партбюро факультету, на відкритих партійних зборах, на раді факультету. Займались цим також комсомольські бюро факультету і курсів.

Проте підсумки сесії показують, що проведена робота не була достатньою. Під час залікової сесії значна частина студентів без поважних причин не одержала заліків (185 осіб). Більшість з цих студентів не склали заліків тому, що вони погано відвідували заняття, не виконували домашніх завдань, несвоєчасно оформляли звіти про виконання лабораторних робіт, не готувались до семінарських занять. Звідси багато нескладних заліків

з креслення, історії КПРС, іноземної мови. Цього можна було б уникнути, якби своєчасно вказати скремим товаришам на неприпустимість прогулів і невиконання графічних та лабораторних робіт. На жаль, не всі такі студенти були своєчасно виявлені, а тому роботи з ними не проводилось. Зокрема, частина студентів I курсу настільки погано поставилась до своїх обов'язків, що на кінець залікової сесії не склали по три і більше заліків (В. Кібець, В. Григораш, В. Траксель, Г. Студенникова, В. Мельников, Л. Негруца, Н. Островеров, Н. Руденко, Д. Кальян, А. Яцкар).

Виявляти таких студентів і вести з ними відповідну роботу повинні комсомольські керівні органи. Комсомольські ж організації цій роботі не приділили належної уваги. Про це свідчить і той факт, що багато студентів старших курсів теж зустріли залікову сесію з великим числом нескладених заліків. Серед них були і добре відомі всім студентам ледарі, які в кожному семестрі мають по декілька заборгованостей. Це студенти II курсу К. Артёмов, М. Фролов, Е. Гаврилюк, Є. Єніутіна, В. Осадчий, Л. Кіношевер, Н. Канішевська, Т. Ежелі, А. Шуваєв, студенти III курсу В. Горінчук, Л. Захарченко, Є. Курочкіна, А. Лялько та інші.

Всі названі студенти, звичайно, не склали також і іспитів, про більшість з них порушено клопотання про відрахування з університету оскільки вони мають по три і більше заборгованостей.

Погані результати залікової сесії обумовили значно гірші наслідки екзаменів, ніж в попередні роки. В цьому році 195 студентів факультету не склали іспитів, що становить 23,5% від загального числа студентів, які повинні скласти іспити; 58 студентів факультету

мають заборгованість більше як з трьох дисциплін.

Серед старшокурсників це ті люди, що і в минулі роки (К. Артёмов, О. Колісниченко, І. Фролов, Ж. Іванова, Долбіна та інші).

Деканат, кафедри і громадські організації факультету повинні посилити політико-виховну роботу серед студентів. Необхідно, як про це сказано в постанові партбюро університету по доповіді декана про хід екзаменаційної сесії, широко розгорнути індивідуальну роботу з кожним студентом. Деканату і партбюро факультету слід постійно контролювати роботу кафедр та викладачів, щоб своєчасно допомогти студентам, які з яких чи інших причин не приділяють належної уваги своїй основній справі — навчанню.

Доцент Д. І. ПОЛІЩУК.

НОВЫЙ ДЕНЬ

Новый день! Мы на грани
столкнувшись лет,
На черте меж прошедшим
и будущим временем.
С нами вера в мечту, с нами
счастье побед
И зовущее имя Ленина!
Мы стоим на трамплине.
Мгновенье... Прыжок!
Ночь бежит. День длиннее
от яркого света.
И на карте на день
к коммунизму придвинут
флажок,
К красным звездам мечты
стала ближе родная планета.
Солнце всходит. С ним вместе
встает над землей
Время гордых и смелых героев
земного экрана
Новый день — это время
колышет над миром зарей,

Грандиозной зарей
семилетнего плана.
За работу! В труде пусть
грубеет рука,
Крепнут сталью,
пружинятся мускулы!
Тому счастью, что грезилося
миру в веках,
Заложили фундамент русские!
За работу, друзья! Время
мчится, нам с ним по пути.
Мы избавим планету от вечного
страха и дрожи.
Ну, а тех, кто мечтает легко
к коммунизму дойти.
Время выбросит за борт,
и вряд ли им что-то поможет!
Римма ШАБЛИЕВИЧ,
студентка I курса
биологического факультета.

В лабораторіях та кабінетах біологічного факультету кипить напружена робота. Під керівництвом доцента О. Я. Савчука працюють фурканти кафедри мікробіології (фотографія зверху); роботою фуркантів кафедри зоології безхребетних керує викладач Л. Ю. Бешевлі (фотографія внизу).

До 90-річчя з дня народження В. І. ЛЕНІНА

20 лютого о 6 годині вечора у великій фізичній аудиторії відбудеться лекція на тему: «Втілення ідей В. І. Леніна в будівництво комунізму». Після лекції демонструватиметься кінофільм «Ленін у вісімнадцятому році».

ПРО ЗАВДАННЯ ПАРТІЙНОЇ ПРОПАГАНДИ

Недавно в університеті відбулися відкриті партійні збори. З доповіддю «Про завдання партійної пропаганди в сучасних умовах» виступила секретар МК КПУ Л. В. Гладкая.

— В сучасних умовах, — говорить доповідач, — різко зростає значення ідеологічної роботи. Потрібно знайти нові форми і методи цієї роботи, значно розширити її розміри, охопити нею все населення. Кожен викладач, кожен комуніст повинен знайти своє місце в цій роботі. Помилково було б думати, що виховна робота в університеті — це справа лише викладачів суспільних наук, партійного бюро, комітету комсомолу, що спеціальні кафедри можуть стояти осторонь. В університеті є кафедри (історії СРСР, російської мови, неорганічної хімії та інші), які можуть служити прикладом у виховній роботі серед студентства. На жаль, цього не можна сказати про ряд кафедр фізико-математичного і біологічного факультетів. Активну виховну роботу серед студентської молоді ведуть т.т. Позігун, Елькін, Гансов, Богуненко, Міжєвська, Букавечіч. Мало займаються питаннями виховання студентства т.т. Давтян, Дем'яненко та інші.

Тов. Гладкая особливу увагу звернула на одне з основних положень Постанови — необхідність залучення нових пропагандистських сил. Треба, щоб всі слухачі сітки партійної освіти стали активними пропагандистами. Сміливіше і рішучіше слід залучати до пропагандистської роботи студентів старших курсів, пам'ятаючи, що ми готуємо не лише висококваліфікованих спеціалістів, але й майбутніх пропагандистів комуністичної ідеології.

Після доповіді розпочалися дебати.

— Головне завдання партійної пропаганди, в сучасних умовах, — говорить у своєму виступі **І. Г. Леонов**, — полягає в тому, щоб глибоко і всебічно роз'яснювати ідеї марксизму-ленінізму, показати їх перетворення в життя, вчити використовувати в практичній діяльності теоретичне багатство, накоплене нашою партією, виховувати активних будівників комунізму. Перед викладачами кафедр суспільних наук, а також перед іншими кафедрами університету стоїть завдання поліпшити читання лекцій і проведення семінарських занять, подолати наявні ще елементи догматизму. Потрібно під час лекцій на яскравих життєвих прикладах розкривати переваги соціалістичного ладу і марксистсько-ленінської ідеології, виховувати людей, ідейно загартованих і всебічно розвинених.

Виступаючий відзначив також, як позитивний факт, що члени кафедр суспільних наук їдуть в райони області на стажування. Це допоможе викладачам підняти на вищий рівень свою навчальну роботу.

Л. Х. Калуст'ян у своєму виступі зупиняється на окремих недоліках пропагандистської роботи. Необхідно, говорить він, встановити контроль за підготовкою самостійно вивчаючих марксистсько-ленінську теорію. (Наприклад, члени кафедри фізико-математичного факультету не займалися підвищенням свого теоретичного рівня). Ще й досі сухо і нецікаво проходять наші теоретичні конференції.

Велику роботу по організації таких конференцій проводять кафедри суспільних наук, інші ж кафедри залишаються осторонь цієї справи.

В. Коваль — секретар комсомольської організації біологічного факультету — розповів про роботу лекторської групи, яка вже прочитала для населення міста 100 лекцій. Комсомольці II курсу біологічного та історичного факультетів готують по 2—3 лекції для сільської молоді. Студенти-біологи читають лекції в Народному університеті в Іванівському районі.

В. Коваль зупинився на роботі народної дружини, яка нараховує 250 чоловік.

В. П. Цесевич підкреслює у своєму виступі, що вся наша пропагандистська робота була б набагато кращою, коли б ми більше користувалися наочною агітацією — кіно і фільмами, на яких можна було б виховувати нашу молоддь, ще дуже мало. І телебачення недостатньо уваги приділяє пропаганді науково-популярних фільмів.

Викладачі філологічного факультету, — говорить **Г. А. В'язовський**, — беруть активну участь в роботі Товариства по поширенню політичних і наукових знань. Крім того, на факультеті спеціально створена група лекторів для середньої школи. Однак, зауважує виступаючий, пропагандистська робота ведеться силами літераторів, мовники ж (крім т. Рудякова) не беруть в ній участі.

А. І. Костарев зупиняється на агітаційно-пропагандистській роботі на фізико-математичному факультеті. Ця робота здійснюється в трьох напрямках — серед самостійно вивчаючих марксистсько-ленінську теорію, серед студентів і серед населення міста. На факультеті в сітці партійної освіти обговорювалися матеріали червеневого і грудневого Пленумів ЦК КПРС та Верховної Ради СРСР останнього скликання. Проведено два семінари з філософських питань. Створено лекторій молодих науковців, а також лекторій в Маяках, практикуються виїзди викладачів до Білявського району для читання лекцій.

— Постанова ЦК КПРС «Про завдання партійної пропаганди в сучасних умовах», — говорить **О. Г. Лобунець**, — за своїм значенням виходить далеко за межі пропаганди і агітації. Вона допомагає викладачам кафедр суспільних наук перебудувати свою навчальну, виховну і науково-дослідну роботу. Кафедра політекономії вирішила вивчити економіку Іванівського району. Тут є робота і для викладачів кафедр історії КПРС та кафедр філософії — подати допомогу пропагандистам і агітаторам, узагальнити їхній досвід роботи.

Далі тов. Лобунець зупиняється на недоліках роботи у сітці партійної освіти, яка охоплює лише 509 чоловік. В університеті створено біля 33 гуртків самостійно вивчаючих марксистсько-ленінську теорію, проте в деяких гуртках люди лише формально рахуються, але не відвідують занять, рідко виступають з доповідями.

В дебатах взяли участь т.т. **Раківський, Гудзь, Романовський**. Вони внесли низку цінних пропозицій щодо поліпшення партійної пропаганди в сучасних умовах.

ДРУГ З РОСІЇ

Під час недавнього візиту радянської урядової делегації в Індію Голова Президії Верховної Ради СРСР **К. Є. Ворошилов** відвідав у Бомбей бактеріологічний інститут, який по імені свого засновника називається Хавкінським інститутом.

«Володимир Хавкін помер, — сказав у своєму виступі **К. Є. Ворошилов**, — але інститут, який носить його ім'я, продовжує його благородну справу».

***

Важкий час переживала Британська Індія в останні роки XIX сторіччя. До постійних неврожаїв, загальною голоду мільйонів приєдналося нове лихо: епідемія холери і чуми. Восени 1896 року чума звила кубло у великому портовому місті Бомбей. Жертвами «чорної смерті» в першу чергу стали мешканці найбідніших кварталів.

У жовтні, коли хвороба почала забирати щоденно до 100 чоловік, в місті спалахнула паніка. Кидаючи будинки і майно, прориваючи поліцейські кордони, люди, охоплені жахом, тікали з вогнища епідемії. Колоніальна адміністрація розгубилася. Здавалося, ніщо не зможе врятувати народ Індії від масової загибелі. Всім це пам'яталися невдачі вчених під час чумної епідемії 1894 року в Гонконгу. «Наука втратила престиж і надовго зазнала поразки», — писав в той час один з сучасників цієї трагедії. Саме в ці страшні дні в одній з лабораторій медичного коледжу в Бомбей почав працювати молодий бактеріолог **Володимир Хавкін**. Він першим кинув виклик «чорній смерті».

...Нелегкий шлях привів вродженця Росії **Володимира Хавкіна** в Бомбейську лабораторію. Протягом року вченого до недавнього часу було відомо дуже мало. Авторів цих рядків пощастило встановити, що народився Хавкін в Бердянську, в сім'ї дрібного службовця. Вже на шкільній лаві довелось йому замислитися над тим, як прогнати себе. Лише матеріальна підтримка старшого брата дозволила юнакові здійснити свою мрію — вступити на природничий факультет університету в Одесі.

Новоросійський (Одеський) університет в 80-х роках минулого сторіччя був центром напруженої наукової думки. Хавкіна вчили такі видатні дослідники, як фізик **М. О. Умов**, ембріолог **О. О. Ковалевський**, біолог **І. І. Мечников**.

Студент, а потім випускник університету Хавкін — в гуці наукових інтересів. Він напружено працює в зоологічному музеї, ми бачимо ім'я молодого біолога серед постійних доповідачів товариства природодослідників, а праці його — в російських та іноземних журналах.

Але не лише наукові справи хвилювали Хавкіна в ті роки. Політичне свавілля царського уряду щоразу викликало серед студентів серйозні заворушення. В університеті проникли ідеї марксизму. Хавкін був серед тих, хто в 1883 році звернувся до **Фрідріха Енгельса** з проханням класти від імені одеських студентів вінок на могилу **Карла Маркса**. А незабаром з групою революційно настроєних товаришів Хавкін підписав студентську відозву і був заарештований поліцією.

В 1888 році 28-річному Хавкіну довелося залишити батьківщину. Як і Мечников, він не витримав дурного гніту, який панував в імператорському університеті. Його шлях лежить на Париж. Там, за запрошенням Пастера, працює його вчитель **Ілля Мечников**. Проблема захисту людини від інфекційних хвороб займає і молодого вченого. Правда, в пастерівському інституті немає інших вакантних посад, крім посади бібліотекаря. Ну, що ж, Хавкін згоден. Вдень його бачать в бібліотеці, зате вечір цілком віддає лабораторії.

Саме життя підказало вченому, чим слід займатися. Холера, яка здавна кублилася в країнах Південно-Східної Азії, ринула в Європу. Хавкін вирішує працювати над створенням протихолерної вакцини. Три роки праці — і ось останній експеримент. 18 липня 1892 року паризькі газети повідомили про успіх російського вченого. Щоб перевірити безпечність свого апарату, Хавкін двічі звів його собі і трьом своїм російським друзям. Ледве закінчений небезпечний дослід, як експериментатор пише листа на батьківщину. Він пропонує безкоштовно передати Росії свою вакцину, дійовість якої повністю доведена. Лікарі Петербурга і Москви тепло сприйняли цю пропозицію, але царський уряд рішуче відмовився від вакцини, а разом з тим заборонив Хавкіну в'їзд до країни.

Це був важкий удар для вченого. Прагнувши що б то не було віддати своє відкриття на службу людству, він змушений був звернутися до уряду інших країн і незабаром одержує запрошення до Індії. Починається епопея боротьби з холерою у самому лігві хвороби. Вакцинатор на коні, а часом і пішки поспішає то в один, то в другий район країни. Дуже скоро стає зрозумілим: серед прищеплених захворювання холерою знижується в 4—7 разів, у стільки ж разів прищеплення скорочує смертність.

Сьогодні, майже через 70 років після того, може здатися, що 42 тисячі чоловік, яким Хавкін прищепив протихолерну вакцину, — зовсім не так вже й багато. Але на той час дослід Хавкіна був найкрупнішим експериментом масових вакцинацій. Недарма високо оцінив його такий визначний бактеріолог, як **Роберт Кох**.

А через кілька місяців в маленькій лабораторії Центрального медичного коледжу в Бомбей вже розгорнулася нова схватка — схватка з «чорною смертю».

Запам'ятайте дату: 10 січня 1897 року. Таких дат не так вже й багато в історії науки. Ранком цього дня, таємно від усіх, **Володимир Хавкін** звів собі під шкіру 10 кубічних сантиметрів рідини, в якій довгий час росли і розвивалися чумні мікроби. Мікроби вбиті, але залишилася їх отрута. Дослід повинен відповісти вченому — чи безпечна така вакцина для людини.

Температура на градуснику підскочує до найвищих ділень. Скажено колотиться пульс, частим стало дихання. Адже експериментатор звів собі потрібну дозу! Він зробив це свідомо. Вакцина повинна бути цілком безпечною. І якщо в експерименті людина може перенести десять кубиків, значить, ті три кубики, які будуть вводити людям при масовій вакцинації, нікому не заподіють шкоди.

Через добу Хавкін вже міг записати в експериментальному журналі, що дослід вдався. Перша в світі протичумна вакцина готова.

Розпочався наступ на чуму. Прищеплення одержали десятки тисяч мешканців Бомбея, Калькутти, Карачі. Хавкін сам виїздить вакцинувати в села і невеличкі містечка. Чума відступає. За свідченням російського лікаря **Кашкадамова**, командированого до Індії, смертність між прищепленими вакцинами Хавкіна в 15 разів менша, ніж між неприщепленими. За перші 12 років лікарям вдалося вакцинувати понад 8 мільйонів індійців.

Відкриваючи в серпні 1899 року новий будинок протичумної лабораторії, губернатор Бомбея висловив загальні почуття, які хвилювали в ті дні народи Індії. «Відкриття такого чудового вченого, яким є Хавкін, — сказав він, — врятувало і врятує це велику кількість життів... І коли прийде час писати історію сучасного періоду, то можна бути впевненим, що ім'я Хавкіна займе в ній перше місце».

Міжнародна протичумна комісія, яка відвідала Індію, оцінила діяльність Хавкіна як «найвеличніше практичне діяння профілактичної медицини Індії».

Перебуваючи багато років за межами батьківщини, Хавкін не втрачав зв'язку з російською наукою, з російською громадськістю. Велика група російських лікарів кілька років вела роботу в його бомбейській лабораторії.

Через сім днів після самовідданого експерименту в Бомбей **А. П. Чехов** писав: «...надію подають прищеплення Хавкіна...». Великий гуманіст сердечно радів з кожного нового успіху протичумної вакцини. У відповідь на питання про перспективи вторгнення чуми в Росію Чехов з неприхованою гордістю писав в одному з листів: «Чума не дуже страшна... ми маємо вже прищеплення, які виявилися дійовими і яким ми, до речі, зобов'язані російському докторові Хавкіну».

В 1927 році, незадовго до смерті, вчений приїздив до Радянського Союзу. Люди, які зустріли його тоді в Москві і Одесі, пригадують, що нова радянська дійсність вразила і захопила старого бактеріолога. Ця сувора, трохи замкнута людина довго стояла біля дверей Одеського університету, вглядаючись в обличчя студентів. Вказуючи на молоддь, він сказав своїй родичці: «Це — покоління щасливих».

Відзначаючи високі заслуги **Володимира Хавкіна** перед індійським народом, індійський уряд в 1925 році постановив назвати бомбейську бактеріологічну лабораторію на честь її творця — Інститутом ім. Хавкіна. Вчений був глибоко зворушений увагою індійських друзів.

16 березня 1960 року народи Радянського Союзу та Індії відзначають стовіччя з дня народження **Володимира Хавкіна**, друга Індії, друга людства. Бактеріологічний інститут в Бомбей — краций пам'ятник благородної діяльності вченого-гуманіста, один з символів дружби народів-братів.

М. ПОПОВСЬКИЙ.
«Известия», № 36,
12 лютого 1960 року.

Пишуть випускники університету

Редакція нашої газети звернулася до випускників стаціонару та заочного відділу університету, які зараз працюють в різних галузях народного господарства, культури, науки, з проханням розповісти про свою роботу, про труднощі, з якими довелось їм зустрітися в практичній діяльності, а також висловити свої поради і зауваження щодо змісту та організації навчального процесу в університеті.

До редакції надходять листи-відповіді від випускників нашого університету. З цього номера ми починаємо їх друкувати.

Теорія і практика

Практика показала, що одна справа — здобувати знання, а інша, набагато складніша, — вміти застосувати їх у житті. Робота в школі багатогранна, складна. В період проходження чотиритижневої практики в школі студентові важко, майже неможливо зрозуміти суть своєї майбутньої роботи. Надовго запам'ятається мені мій перший урок у 8 класі. Тема уроку: «Міста України». Підготувалася я до неї з усією серйозністю: конспект складала, правильно спланувала його. З позиції моїх університетських академічних знань урок я провела досить добре. За нього в університеті поставили б чи не «відмінно». Але директор школи, який був присутній на уроці, відверто признався мені, що він мало не заснув. Це мене страшенно здивувало. А причина була, звичайно, в незнанні методики, особливостей віку учнів. Те, що мені здавалося простим і зрозумілим, було нудним і нецікавим для моїх слухачів.

серйозна ділянка роботи вчителя. Не можу не сказати декілька слів про роботу географічного гуртка нашої школи. Він переріс у лекторську групу школи. Учні виступають з доповідями на засіданнях гуртка, на класних виховних годинах, перед своїми товаришами. Те-

ми доповіді найрізноманітніші: про політ радянської космічної ракети на Місяць, про життя піонерів за кордоном, про вітчизняних геологів і про російські самоцвіти.

Зараз ми готуємо мінералогічну колекцію, плануємо роботу над створенням макету Чорного моря. Чи вчили нас цьому в університеті? Ні. А як організувати при школі метеорологічну станцію, як провести екскурсію?

Університет дає майбутнім педагогам широкі теоретичні знання. З почуттям глибокої вдячності згадую своїх вчителів О. М. Смирнова, І. М. Ланду, Ф. Є. Петруня, Л. Х. Калуст'яна. У важку хвилину звертаюсь до своїх конспектів лекцій за допомогою і порадою. Мені б дуже хотілося, щоб поряд з глибокими знаннями університет звернув більшу увагу і на методичну підготовку майбутніх вчителів.

Г. ШЕЙКИНА,
викладач географії
38 школи, випускниця 1955 р.

З великою приємністю згадую університет

Майже 19 років минуло з того часу, як я закінчив історичний факультет Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова. Багато вже з того часу уткло води з Дніпра в Чорне море, багато прожито і пережито, але роки навчання в університеті завжди згадуються з великою приємністю, палають незгасним вогнем у моїй душі.

З широю вдячністю згадую своїх університетських вчителів, які прищепили мені любов до історії, інтерес до наукової праці. Ніби сьогодні пам'ятаю, як доцент С. М. Ковбасюк захопив мене однією з героїчних сторінок історії України — Турбаївським повстанням 1789—1793 рр. Вже тоді я почав працювати в архівах, досліджуючи окремі питання з історії селянського руху на Україні кінця XVIII — першої половини XIX ст.

Систематичність у праці, різноманітність видів занять в один день (що особливо важливо для успішного запам'ятовування і нормалізації розумової праці), суворе планування позалекційного часу, наверстання втраченого з якихось причин часу, періодичне чергування відпочинку і занять, обдумування і систематизація в голові вивченого, тренування пам'яті по засвоєнню дат, теоретичних положень, зривків, поетичних і прозових тво-

рів, вивчення напам'ять віршів з іноземних мов, — таких методично-організаційних засад я намагався дотримуватись у студентські роки.

Державні іспити складала ми в час, коли почалася Велика Вітчизняна війна. Одержавши диплом з відзнакою, я, як святинню, зберігав і зберігаю його. Демобілізувавшись з армії після закінчення війни, я повністю поринув у наукову роботу. Вона стала моєю стихією. Значну роль у моїй науковій роботі відіграють знання, здобуті в Одеському університеті. В 1948 році я захистив кандидатську дисертацію на тему, яку в студентські роки мені порадив доцент С. М. Ковбасюк. Ті методико-організаційні засади, яких я суворо дотримувався в студентські роки, дали мені можливість за порівняно короткий час написати і опублікува-

ти понад 80 наукових і науково-популярних праць (серед них 4 монографії), а також захистити в 1953 році докторську дисертацію.

Перед тим, як приступити до дослідження тієї чи іншої проблеми, я завжди намагаюсь якомога ширше вивчити літературу, щоб визначити доцільність розробки питання. Зупинившись на певній проблемі, розробляю план-конспект, вивчаю спеціальну літературу і друковані джерела. Лише після цього приступаю до дослідження документальних матеріалів союзних, республіканських і обласних архівів.

Багато уваги я приділяю проблематиці з історії України кінця 18 — першої половини 19 ст. Моїм планом на найближчі роки є створення монографічних праць: «Розвиток товарного виробництва і торгівлі на Україні кінця XVIII — першої половини XIX ст.», «Суспільно-політичний рух на Україні в 30-х роках XIX ст.». Поряд з цим я планую час від часу виступати з науковими статтями, присвяченими дослідженню того чи іншого вузького питання, і науково-популярними працями.

Доводиться чимало займатися редакційною роботою в журналах «Історія СРСР», «Український історичний журнал», а також в Українській Радянській Енциклопедії. Зараз спільно з іншими науковцями і викладачами вузів беру участь в підготовці посібників з історії для вчителів і учнів шкіл республіки.

Професор І. ГУРЖИЙ,
член-кореспондент АН УРСР,
доктор історичних наук.

Життя вчить

В 1935 році, після закінчення хімічного факультету, я почав працювати співробітником, а з 1936 року — начальником дослідної лабораторії заводу «Більшовик». Зараз займаю посаду директора заводу.

У своїй практичній роботі мені доводиться багато уваги приділяти вдосконаленню технологічних процесів виробництва, розв'язку раціоналізації і винахідництва на заводі, питанням механізації і автоматизації, вчити робітників і вчителів у них. Мені доводилося також керувати різними відділами і цехами заводу: технічним відділом, відділом головного механіка і енергетики, конструкторським відділом і т. д.

Цілком зрозуміло, що університет не дає знань на всю дорогу самостійного життя, вони набуваються шляхом безперервного наполегливого вивчення спеціальної та

періодичної літератури, шляхом практичної роботи на виробництві. Але незаперечним є те, що університет дав нам, випускникам 1935 року, все необхідне для того, щоб ми стали спеціалістами своєї справи: фундамент теоретичних знань з обраної спеціальності, навиків вдумливої роботи над книгою. Я з великою вдячністю згадую своїх учителів, викладачів хімічного факультету — професорів Н. Н. Павлова, Д. К. Добросердова, П. І. Петренка-Критченка, А. М. Жарновського та інших, які передавали нам свої глибокі знання.

Зараз я закінчую книгу, першу на російській мові, по виробництву лінолеуму. Пишу її у співдружності з спеціалістами науково-дослідного інституту асбоцементної промисловості. Праця над книгою і робота на заводі приносять мені величезне задоволення.

Звичайно, з кожним роком теоретичний і практичний рівень підготовки молодих спеціалістів-хіміків нашого факультету підвищується. І я, як випускник цього факультету, пишаюсь цим. Але все ж хочу зауважити ось що. До нас на завод приходять молоді спеціалісти-хіміки з вищою освітою. Це в більшості хороші, старанні люди, добре підготовлені теоретично. Але, спостерігаючи за їхнім творчим ростом, приходиш до висновку, що період практики студентів-хіміків в університеті потрібно було б, на наш погляд, збільшити до одного-двох років. Це підказує життя.

М. КОНШИН,
директор заводу «Більшовик».

Нотатки молодого директора

Директором школи я почав працювати ще до того, як був призначений на цю посаду. А трапилося це так. В районі Білгород-Дністровського району вирішувалося питання про моє трудовлаштування. На дивані в приймальній сиділа якась дівчина із зачіскою «за мир» і гірко плакала.

— Ні директора, ні завуча немає, мене послали в таку школу... — говорила вона своїм сусідкам, а потім чомусь вирішила, що я директор цієї школи і поділилася зі мною своїм горем. В той же день я підняв у районі питання про роботу майбутньої колеги і розв'язав його позитивно. Звістка про те, що

Михайла Шевченка призначили директором Олексіївської школи, дійшла до учасників конференції вчителів району, половина яких складалася з випускників педучилища, яке я закінчив в 1954 році. Кожен з моїх знайомих і друзів вважав своїм обов'язком сказати настановче слово, підбадьорити. Турбота друзів піднімала настрій і зобов'язувала, настанови і поради були щирі і хороші.

31 серпня я вже був у своїй школі. Вранішнє проміння сонця виблискувало на невеликій вивисці: «Олексіївська семирічна школа». О

9 годині прийшли вчителі. Виявилось, що піонервожатою в школі немає, діловода немає, вчителька другого класу хворіє, не відремонтовано всі класи, немає дошок для молодших класів. А завтра 1 вересня! Багато питань потрібно було вирішувати зараз же, негайно.

4-го вересня я вже проводив педраду. Звичайно, я нічого не знав про те, як це робити. Навіть не знав, хто повинен її проводити — завуч чи директор. На педраді дуже хвилювався. Подібне почуття невпевненості переживав я і при складанні календарного плану з історії, яку я читаю, і при складанні плану роботи школи. На складання плану школи я витратив весь вересень. Так трапилося, що не було в кого проконсультуватися і з ким порадитися. Довгими осінніми вечорами сидів над планом і думав: «Жаль, що в університеті нам не читали школознавства, основ комуністичного виховання та інших курсів, необхідних вчителю для того, щоб не розгубитися при плануванні роботи, щоб знати і вміти спрямувати комсомольську та піонерську роботу в школі. А от, прослухані курси з етнографії, стародавньої та латинської мов мені поки що нічим не допомагають в роботі. Може, їх потрібно було б читати майбутнім науковим працівникам, а не вчителям шкіл. Не знаю.

М. ШЕВЧЕНКО,
випускник 1959 р.

ДОПОВІДАЮТЬ БІОЛОГИ

Наукова конференція біологів проходила в діловій обстановці, під знаком більш гострої і принципової критики, ніж в попередні роки. На конференції було викрито низку недоліків у науково-дослідній роботі факультету. Зокрема, ще незначну питому вагу на факультеті має господарська тематика, мало закінчених досліджень впроваджується в життя, є випадки, коли науковці не дотримуються строків виконання окремих тем; не було вчасно вжито заходів для дальшого поширення біохімічних та біофізичних досліджень з використанням нових методів.

Однак в цілому науково-дослідна робота колективу біологічного факультету в 1959 році велась інтенсивніше, ніж в попередні роки. Виконано ряд актуальних досліджень, намічено шляхи впровадження їх в практику, збільшилася друківана продукція вчених-біологів і т. д.

Кафедра зоології безхребетних (завідуючий кафедрою — професор М. П. Савчук) працювала над проблемою «Крайова паразитологія». Було виконано 10 тем, з яких практичний інтерес мають роботи в галузі виявлення осередків гельмінтів, шкідливих для людини і сільськогосподарських тварин, а також розробка профілактичних заходів по боротьбі з гельмінтозами птахів (доцент Н. Ю. Андрієвська). Великий інтерес викликала робота про вплив бджолоїної отрути на імунітетні реакції організму (професор М. П. Савчук).

Основними напрямками наукової роботи кафедри зоології хребетних (завідуючий кафедрою — професор І. І. Пузанов) у звітному році були: вивчення біології зимівлі мольної кефалі (господарська тема), дослідження іхтіопаразитофауни лиманів Північного Причорномор'я, вивчення гризунів—шкідників сільськогосподарства — Одеської області.

Крім того, професор І. І. Пузанов працював в галузі історії природознавства. Вже дано до друку монографію про Ламарка.

Конференція відзначила успішне виконання договірної тематики, зв'язаної з розвитком кефальних господарств Одеської області (виконавець — доцент Ф. С. Замриборш). В числі закінчених в 1959 році тем позитивної оцінки заслужило дослідження гельмінтів риби лиманів, виконане доцентом А. С. Чернишенком. Кафедра розпочала вивчення суходольної фауни.

Науково-дослідна робота кафедри гідробіології велась у двох напрямках: «Біологічна продуктивність Чорного моря і лиманів, що прилягають до нього» та «Крайова паразитологія».

Професором К. А. Виноградовим успішно розроблялась тема «Типологія літоралі». Результати цієї роботи в 1959 році доповідалися на ряді конференцій.

Професор О. Р. Прендель працює над завершенням монографії «Кровососні комари України», доцент С. Б. Грінбарт вивчає безхребетних чорноморських лиманів. Він бере участь в господарській темі: «Біотехніка утримання мольної кефалі в зимовалах» (робота комплексується з кафедрами зоології хребетних та ботаніки).

В 1959 році кафедра поза планом, за проханням Кілійського району Одеської області важливі

для практики сільського господарства гідробіологічні дослідження мольної кефалі, де розводиться домашня водолюбива птиця.

Робота зоологічного музею (директор—кандидат біологічних наук Л. Ф. Назаренко) спрямована на розв'язання однієї проблеми: «Фауна південно-західної України і Молдавії, її зміна і реконструкція». Вивчається зміна фауни в зв'язку з діяльністю людини, вживаються заходи щодо збагачення фауни Одеської області новими видами. Робота ведеться в контакт з заінтересованими господарськими організаціями.

Кафедра фізіології людини і тварин (завідуючий кафедрою — професор Р. Й. Файтельберг) працює над розв'язанням проблеми «Фізіологія травлення». Тривала робота колективу кафедри принесла відчутні наслідки, які мають велике теоретичне і практичне значення для клінічної медицини і тваринництва.

Науково-дослідна робота кафедри фізіології рослин (керівник — доцент М. В. Домбровська) присвячена проблемі фотосинтезу. В ході обговорення було одностайно визнано, що тематика кафедри актуальна, а методи дослідження глибоко наукові. Результати робіт, які проводяться доцентом М. В. Домбровською і асистентом О. І. Санніковою заслуговують на впровадження в практику.

Цілеспрямованістю відзначається наукова тематика кафедри мікробіології (керівник—професор В. П. Тульчинська). Тут розробляється дві проблеми: «Імунітет» і «Підвищення продуктивності сільськогосподарських рослин».

З інтересом була прослухана доповідь доцента О. Я. Савчук про вплив токсинів деяких гельмінтів на фагоцитоз. Висновки, одержані О. Я. Савчук, мають велике значення для ветеринарії і медицини.

Цінні дані одержані по темі «Застосування місцевого і стандартного штамів азотобактера для бактерізації посадочного матеріалу культури винограду» (виконавець — асистент В. М. Гуреева). Впровадження в практику результатів цих досліджень сприятиме підвищенню врожаю винограду.

Позитивним в роботі кафедри мікробіології є комплексування в дослідницькій роботі з іншими кафедрами, допомога сільському господарству і виробництву шляхом впровадження в життя результатів наукових досліджень, а також значний обсяг друківаної продукції за 1959 рік.

Колектив кафедри генетики і дарвінізму (завідуючий кафедрою — професор А. І. Воробйов) працював над проблемою «Підвищення продуктивності рослин». Низка проведених в 1951 році досліджень вже дала інтересні в теоретичному і практичному відношенні результати. Сюди слід віднести роботу, яка виконується професором А. І. Воробйовим і його співробітниками — «Фізіологія процесу запліднення з участю чужого пилку», роботу доцента П. І. Дмитрашко по акліматизації цінної для народного господарства луб'яної культури — сиди і дуже перспективні для практики сільського господарства дослідження доцента І. М. Сагайдака про мішність і продуктивність рослин при збільшенні (шляхом прищеплення) їх кореневої системи.

Звіт кафедри систематики рослин (керівник — доцент І. І. Погребняк) свідчить про те, що наукова тематика кафедри актуальна і тісно пов'язана з проблемами життя. Тут виконуються господарські теми: «Вивчення способів боротьби із заростанням лиманів», «Динаміка фітобентосу в зимовалах Шаболатського лиману» (виконавець — доцент І. І. Погребняк). Цінні роботи по вивченню і підбору дикоростучих рослин для поліпшення природного травостою пасовищ південно-західної частини причорноморського степу виконують доцент Л. А. Шапошникова і старший викладач Є. А. Гурська. Великий інтерес становить робота доцента Н. З. Жаренко з інтродукції і акліматизації деревно-чагарникових насаджень в Одеській області, яка виконується в комплексі з ботанічним садом.

Колектив ботанічного саду (директор — доцент О. О. Титаренко) працював над проблемою «Інтродукція і акліматизація корисних рослин в умовах півдня України». В рамках цієї проблеми виконані практично важливі дослідження з інтродукції та акліматизації деревно-чагарникових рослин (виконавець — доцент Н. З. Жаренко) і нових волокнистих культур (виконавець — старший науковий співробітник Р. Н. Боровик). Конференція відзначила, що в 1959 році рівень науково-дослідної роботи ботанічного саду підвищився.

Особливу увагу на конференції було звернено на впровадження результатів досліджень в практику, на реалізацію всіх можливостей в галузі укладення господарських тем і підготовки на біофаці спеціалістів високої кваліфікації — докторів наук.

Піднято низку організаційно-громадських питань (організація на факультеті біохімічної лабораторії, перевод з Лузанівки в район ботанічного саду гідробіологічної станції, організація охорони рослин дендропарку і дослідних ділянок, закінчення будівництва вегетативного будинку і т. д.), вирішення яких, без сумніву, сприятиме поліпшенню дослідницької роботи на факультеті. На конференції були висловлені зауваження на адресу господарської частини в зв'язку з незадовільним обслуговуванням польових досліджень транспортом, невиконанням в строк замовлень університетськими майстернями і т. д.

А. С. ЧЕРНИШЕНКО,
Л. Ф. НАЗАРЕНКО.

Літературна вікторина

1. Якого російського письменника і кого з героїв його творів згадає А. П. Чехов у своєму оповіданні «Цветы запоздалые»?
2. В якому гумористичному журналі працював А. П. Чехов на початку своєї літературної діяльності?
3. Хто з великих російських письменників назвав Чехова другом Росії?
4. Пригадайте оповідання А. П. Чехова, в якому письменник з надзвичайною силою розкриває трагедію життя трудівника — старого майстра-токаря.

5. Назвіть декілька творів Чехова, написаних ним у підмосковній садибі Меліхово.

6. Коли і де відбулася перша вистава п'єси Чехова «Чайка»?

7. «В людині все повинно бути прекрасним: і обличчя, і одяг, і душа, і думки». Пригадайте, хто з героїв Великої Вітчизняної війни записав ці чеховські слова у свій щоденник.

На методологічному семінарі

Недавно на історичному факультеті відбувся методологічний семінар, присвячений підсумкам самостійної роботи викладачів та лаборантів над питаннями марксистсько-ленінської теорії. В семінарі взяли участь всі викладачі і лаборанти кафедр історичного факультету та кафедр суспільних наук.

З цікавим повідомленням на тему: «Висвітлення проблем міжнародного революційного і робітничого руху в посібнику з історії КПРС» виступив доцент К. Д. Петряев. Він звернув увагу учасників семінару на те, що в посібнику недостатньо уваги приділяється характеристиці впливу Жовтневої революції на піднесення визвольної боротьби в колоніях.

Доцент Петряев висловив свою думку з приводу питання про більшовизацію комуністичних партій в капіталістичних країнах після перемоги Великої Жовтневої соціалістичної революції. Доцент Петряев вказав на необхідність при читанні курсів з історії КПРС і новітньої історії більше підкреслювати роль Радянського Союзу у визвольній боротьбі трудящих всього світу.

З другого питання — «Посібник з історії КПРС і вивчення історії Радянського суспільства в курсі історії СРСР» — виступив доцент О. Д. Савчук.

Змістовним був виступ доцента П. І. Вороб'я — «Найголовніші питання історії КПУ і історії України в посібнику з історії КПРС». Посібник з історії КПРС цікаво і глибоко висвітлює низку питань з історії КПУ, викликає ряд цікавих думок у дослідника. Наприклад, чітко і ясно дано характеристику І Всеукраїнського з'їзду Рад. Вперше в цьому посібнику на-

в'язаний ряд ленинських документів, зв'язаних з Україною.

Висвітлюються й такі питання, які не знайшли свого відображення в другому томі «Історії України». Більш конкретно показано партизанську боротьбу та роботу визначних діячів на Україні в період Великої Вітчизняної війни. Вдало висвітлено питання про зміцнення дружби українського народу з іншими народами Радянського Союзу.

Але ряд питань з історії КП України не знайшли свого відображення в посібнику, наприклад, питання про роль буржуазних партій, про возз'єднання Закарпатської України з УРСР. Недоліком є й те, що партизанський рух під час Великої Вітчизняної війни показано неспіввідповідно. Слабо розкрито якісний і кількісний рет КПУ. Останні розділи посібника написані поспішно.

На семінарі виступили також доценти З. Я. Березняк (кафедра історії КПРС), В. С. Алексеев-Попов (кафедра загальної історії), Д. С. Бельфор (кафедра історії КПРС), П. Й. Каришківський (кафедра загальної історії), завідуючий кафедрою історії СРСР доцент О. М. Меліхов, доцент М. Ю. Раківський (кафедра історії СРСР).

Секретар бюро історичного факультету доцент П. Г. Чухрій, підбиваючи підсумки семінару, сказав, що такі семінари є реалізацією планів по вивченню матеріалів ХХІ з'їзду КПРС.

Л. О. КОШУБА,
лаборантка кафедри історії КПРС,
Г. В. ЦИПІНА,
лаборантка кафедри історії СРСР.

СПОРТСМЕНИ В ПІДШЕФНОМУ РАЙОНІ

Недавно спортивна делегація нашого університету виїздила в підшефний Іванівський район для показових спортивних виступів. В складі делегації було 35 чоловік: штангісти, акробати, шахісти, фехтувальники, боксери, гімнасти. В переповненому клубі районного центру виступили спортсмени з великим успіхом.

Глядачі високо оцінили силу і техніку нашого атлета — студента ІV курсу фізико-математичного факультету Георгія Куліша. Захоплююче пройшов бій боксера П. М. Пилипенка з студентом ІV курсу історичного факультету С. Петлицим. Виступи дівчат з групи художньої гімнастики (викладач Б. Я. Калічик) сподобались присутнім своєю грацією, музичністю, злагодженістю.

Складними за своїм змістом були виступи наших гімнастів: студентки ІІ курсу хімічного факультету Валентини Гнатенко і студента І курсу фізико-математичного факультету Євгенія Кривицького.

Особливо тепло були зустрінуті виступи акробатів університету. Любителі спорту високо оцінили зрілу майстерність старшого викладача К. Ю. Полонця, аспіранта Сатанова та інших.

Кандидат в майстри Камінік дав сеанс одночасної гри в шахи на 15 досках.

Немає сумніву, що виступи спортсменів університету сприятимуть дальшому розвитку спорту в Іванівському районі.

Г. КУЦУРАЙС.

Редакція газети «За наукові кадри»

оголошує
КОНКУРС НА КРАЩИЙ
ФОТОНАРИС

Тема фотонарису довільна. Конкурс триватиме до 5 травня — Дня преси. Кращі фотонариси будуть відзначені преміями.

Фотонариси надсилати до редакції «За наукові кадри».

Заст. редактора М. ПАВЛЮК.